

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin İş Doyumları ile Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi**Physical Education Teachers Job Satisfaction and Burnout Levels of Investigation****Elif Aydın¹ Mustafa Baş² Fatih Kırkbir³****Öz**

Bu çalışmanın amacı, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyumunu ve tükenmişlik düzeylerini ortaya koymaktır. Bu çalışmada, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin "okul türü, cinsiyet, yaş, hizmet yılı, görev yeri, ders saati, medeni durum" değişkenlerine göre mesleki tükenmişlik ve iş doyumları incelenmiştir. Araştırmanın evrenini; Trabzon'da görev yapan beden eğitimi öğretmenleri, örneklemini ise; çalışmaya katılmayı kabul eden toplam 261 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır.

Ölçme aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu, Minnesota İş Doyum Ölçeği ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bulgular bilgisayar ortamına aktarılmış ve istatistiksel olarak, t-testi, tek yönlü varyans (ANOVA) analizi, farkın kaynağını bulmak amacıyla da TUKEY-HSD testi uygulanmış ve anlamlılık düzeyi $P < .05$ olarak belirlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 21.0 istatistik programı kullanılmıştır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik ve iş doyum düzeyleri ile okul türü, cinsiyet ve medeni durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamış, 51 yaş ve üzeri Beden Eğitimi öğretmenlerinin yönetim ve denetim iş doyumlarının 31-40 yaş arasındaki öğretmenlere göre; sosyal gereksinim boyutunda ise, 20-30 yaş arasındaki öğretmenlerin 31-40 yaş arası öğretmenlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Mesleki deneyimde; 11-15 yıl görev yapan öğretmenlerin 16-20 yıl grubunda olan öğretmenlere göre daha fazla tükenmişlik yaşadıkları, görev yerlerinde ise, iş doyumunda mesleğin çalışma şartları boyutunda, ilde görev yapan öğretmenlerin ilçede görev yapanlara göre; yine aynı şekilde sosyal gereksinim boyutunda, ildeki öğretmenlerin beldedeki öğretmenlere göre iş doyumları yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni, İş Doyumu, Tükenmişlik

Abstract

The purpose of this study, Physical Education Teachers' job satisfaction and burnout levels to reveal. In this study, occupational burnout and job satisfaction according to the variables of "Physical Education Teachers", "type of school, sex, age, service year, place of work, class hours, marital status" The universe of your research; Physical education teachers who work in Trabzon, a total of 261 physical education teachers who agree to participate in the study.

The findings of job satisfaction and burnout levels were obtained through a questionnaire. Measuring the researchers personal information form, Minnesota Job Satisfaction Scale and the Maslach Burnout Inventory was used. The survey findings, t-test, one-way variance (ANOVA) analysis based on the results interpreted, in order to find the source of the difference in the Tukey-HSD test was used. Statistical sense $P < .05$ level of significance was determined. Data were evaluated by SPSS 21.0 statistical software was used.

There was no significant difference between the occupational burnout and job satisfaction levels of the physical education teachers and the school type, gender and marital status. According to the teachers aged 51-49 and above, the management and supervision job satisfaction of the Physical Education teachers were between 31-40 years; In the dimension of social need, it was determined that the teachers between the ages of 20-30 were significantly higher than the teachers between the ages of 31-40.

Professional Experience; 11-15 years 16-20 years group of teachers who work more than those teachers who are in their exhaustion, the task is in place, working conditions, job satisfaction, the size of the profession in the province of the teachers working in the district according to; social needs in the same way again in size, in the province of teachers job satisfaction is higher than the teachers in the borough.

Keywords: Physical Education and Sports Teachers, Job Satisfaction, Burnout.

¹ Arş.Gör., Gümüşhane Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

² Yrd.Doç.Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,

³ Karadeniz Teknik Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Giriş

Günümüzün birçok meslek alanının insanlarla yüz yüze ve yakın iletişim kurmasını gerektirmektedir. Yoğun iş stresinin sonuçlarından biri olarak kabul edilen mesleki tükenmişlik üzerine yapılan araştırmalara bakıldığında tükenmişliğin; işi gereği insanlarla yüz yüze gelmekte olan, insanlara hizmet veren, yardım eden meslek gruplarının çalışanlarında daha fazla gözlemlendiği görülmektedir. Sürgevil (2006)' in belirttiğine göre doktorlar, hemşireler, polisler, yöneticiler, diş hekimleri, otel çalışanları, çocuk bakıcıları, banka çalışanları, psikologlar, trafik görevlileri, satış sorumluları, akademisyenler, okul müdürleri ve öğretmenler bu meslek gruplarından bazılarıdır.

Bireyin işi ile ilgili duygu, düşünce, davranış ve tutumlarını yansıtan iş doyumunu (Silah, 2005), duygusal iyi olma ve örgütsel işleyişin bir yansıması olarak birey üzerinde etkili olmaktadır (Spector, 1997).

İş doyumunu yüksek olan bireyler, işleriyle ilgili olumlu duygu, tutum ve davranışlara sahiptirler (Robbins ve Judge, 2012). Bu bireyler, iş yerindeki olumlu tutum ve davranışlarını toplumda ve aile içerisinde de sergileme eğilimindedirler. Buna karşın iş doyumunu düşük olan bireyler, iş yerinde yaşadıkları sorunları sosyal yaşamlarına ve çevrelerindeki bireylere olumsuz olarak yansıtmaktadırlar (Özkalp ve Kirel, 2010). Yapılan çalışmalarda iş doyumunu ile iş performansı arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir (Judge, Thoresen, Bono ve Patton, 2001).

Öğretmenlerin iş doyumunu etkileyen çok sayıda faktör bulunmaktadır. Yaş, kıdem, eğitim seviyesi (Yavuz ve Karadeniz, 2009), cinsiyet gibi faktörler öğretmenlerin işle ilgili yüksek düzeyde stres yaşadıkları ve işlerinden memnun olmadıkları görülmüştür. Brewer ve McMahan-Landers'in (2003), öğretmenlerle yaptığı çalışmaya göre iş doyumunu ile stres kaynakları arasında negatif yönde güçlü bir ilişki vardır. Stresin neden ve kaynakları farklı şekillerde ele alınmaktadır.

Eğitim örgütlerinde yapılan araştırmalar, öğretmenlerin aşırı iş yükü altında olduğunu, üçte birinin stres ve tükenmişlik yaşadığını göstermektedir (Dick ve Wagner, 2001; Akt: Cemaloğlu ve Kayabaşı, 2007).

Öğretmenlerin genel olarak diğer meslek çalışanlarına göre daha fazla stres yaşama nedenleri; eğitim-öğretim hizmetlerindeki öğrenci-öğretmen ve okul-aile çatışmaları, disiplin sorunları, kalabalık sınıflar, fiziki koşullardaki yetersizlik, bürokratik işlerin çokluğu, toplumun eleştirileri, eğitim kurumları üzerindeki sosyal ve politik baskılar, ödüllendirme ve karara katılımın yetersizliği gibi sorunlardır. Günümüzde öğretmenlerden beklenen, bireyleri, sürekli ve hızlı bir şekilde değişim gösteren teknolojik bir topluma hazırlamaları ve toplumun çeşitli problemleri ile uğraşmalarıdır (Akçamete, Kaner ve Sucuoğlu, 2001).

Gelecek nesilleri yetiştiren öğretmenlerin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi için yapılan çalışmalar ayrı bir önem arz etmektedir. Sürekli öğrencilerle iletişim halinde olan öğretmenler, çeşitli sebeplere bağlı olarak bir takım sorunlar yaşayabilirler. Bu açıdan bir ülkenin eğitiminde rol oynayan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik ve iş doyum düzeyleri belirlenip gerekli önlemlerin alınması ve alınan kararların hayata geçirilmesi ülkenin geleceği açısından hayati bir önem taşıdığı söylenebilir.

Eğitimde ağırlığın fen ve sosyal bilimlere verilmiş olması, Beden Eğitimi derslerinin ihmal edilmesine sebep olmaktadır. Beden eğitimi dersi ortoöğretimde öğrencinin sosyalleşmesi ve öz güvenlerinin gelişmesinde çok ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Beden eğitimi derslerinde elde edilen deneyimler çocuğun gelecekteki davranışlarının belirleyicisi ve yönlendiricisi olacaktır. Bunun için beden eğitimi öğretmenlerine çok önemli görevler düşmektedir.

Bu araştırmada, konunun önemi dikkate alınarak beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumunu ile tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenerek beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumunu ve tükenmişlik düzeylerinin tespit edilip bu sonuçlara göre uygun çözüm yolları önerilmiştir.

1. Yöntem

Bu araştırmada, Trabzon'da görev yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyumunu ve tükenmişlik düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu araştırmada, betimsel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama yöntemi mevcut bir durumu olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Tarama modellerinden ilişkisel tarama modelleri ise iki ya da daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim varlığını ya da derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2005).

Araştırmanın evrenini, Trabzon Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı merkez, ilçe ve köy okullarında görev yapan 452 beden eğitimi ve spor öğretmeni, Örnekleme ise; çalışmaya katılmayı kabul eden 217'si (82,3) erkek, 44'ü (17,7) bayan toplam 261 beden eğitimi ve spor öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmada; Kişisel Bilgi Formu, Minnesota İş Doyum Ölçeği ve Maslach Tükenmişlik ölçeği kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda; yaş, medeni durum, görev yapılan okulun türü, haftalık ders saati ve medeni durum ile ilgili sorular yer almaktadır.

Minnesota iş doyum ölçeği (MSQ) araştırmacılar tarafından iş doyumunu ile ilgili yapılan pek çok araştırmada kullanılmıştır. Bu araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumunu detaylı bir şekilde ortaya koyması, kısa bir sürede cevaplanabilmesi, uygulama ve değerlendirmesinin pratik olması ve daha önce öğretmenlere uygulanmış olması sebebiyle Minnesota İş Doyum Ölçeğinin (MSQ) 44 maddelik formu kullanılmıştır. Bu ölçek daha önce birçok araştırmada kullanılmıştır. Çelik (2003) tarafından da yüksek lisans tezinde kullanılmıştır. Minnesota İş Doyum Ölçeğinin iş doyumunu boyutlarının alt maddelerine verilen yanıtlarda öğretmenlerin, verilen yargıya,, 5'li katılım derecesi olan Likert ölçeği çerçevesinde Hiç (1), Az (2), Orta (3), Çok (4), Pek Çok (5) seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir.

Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan 20 olup, orta noktaya düşen 60 puan ise nötr doyumunu ifade etmektedir. Puanların 20'ye yaklaşması doyum düzeyinin düştüğünü, 100'e yaklaşması ise yükseldiğini göstermektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış ve Cronbach Alpha katsayısı 0,90 olarak hesaplanmıştır.

Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen Maslach Tükenmişlik Ölçeği Ergin (1992) tarafından Türkçeye çevrilmiş ve hiçbir zaman, çok nadir, bazen, çoğu zaman, her zaman şeklinde beşli likert tipi olarak derecelenmesine karar verilmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerine yönelik yapılan bu çalışmada da ölçeğin 5 li likert şekli kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı alfa 0.83 olarak hesaplanmıştır

İş doyumunu ve tükenmişlik düzeyi ölçeklerinden elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS 21.0 programıyla analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilmesinde Maslach Tükenmişlik Ölçeği ve Minnesota İş Doyum Ölçeğinden elde edilen puanların aritmetik ortalaması ve standart sapması hesaplanmıştır.

Gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı saptamak amacıyla ikili gruplarda t-testi uygulanmış, ikiden fazla gruplar da tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Anlamlı farkların görüldüğu durumlarda farkın kaynağını bulmak amacıyla TUKEY HSD testi uygulanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi (P<.05) olarak kabul edilmiştir.

2. Bulgular

Bu bölümde, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin iş doyumunu ve Tükenmişlik Düzeylerinin incelenmesine yönelik t-testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Okul Türü Değişkenine Göre Tükenmişlik ve İş Doymu Puanlarının t-testi Sonuçları.

Değişken	Boyutlar	Okul Türü	N	X	Ss.	t	p
Tükenmişlik	Duygusal Tükenmişlik	Ortaokul	161	20,1875	2,97619	,412	,688
		Lise	100	20,0404	2,66848		
	Duyarsızlaştırma	Ortaokul	161	18,1925	1,66401	,059	,953
		Lise	100	18,1800	1,65986		
	Kişisel Başarıda Azalma	Ortaokul	161	23,4472	2,22739	,259	,803
		Lise	100	23,3800	1,91633		
	Meslek ve Nitelik	Ortaokul	161	12,1242	2,01791	,661	,509
		Lise	100	11,9700	1,48701		
İş Doymu	Mesleğin Çalışma Şartları	Ortaokul	161	31,1677	5,31300	3,051	,103
		Lise	100	33,1900	5,02659		
	Meslek ve Sosyal İlişki	Ortaokul	161	34,2112	3,66301	,283	,777
		Lise	100	34,3400	3,43252		
	Ekonomik Şartlar	Ortaokul	161	11,3851	2,41366	,217	,828
		Lise	100	11,3200	2,26024		
	Yönetim ve Denetim	Ortaokul	161	14,5466	2,56649	1,936	,064
		Lise	100	15,1300	2,00331		
	Sosyal Gereksinim	Ortaokul	161	27,1801	3,88891	,266	,120
		Lise	100	27,8800	2,84012		

Tablo 1'e bakıldığında okul türüne göre tükenmişlik ve iş doymu puanları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0.05$).

Bu sonuçlara dayalı olarak çalışılan okul türü, Duygusal Tükenme, Duyarsızlaştırma ve Kişisel Başarı alt boyutlarında öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini etkileyen bir faktör olmadığı söylenebilir.

Tablo 2: Katılımcıların Haftalık Ders Saatine Göre Tükenmişlik ve İş Doymu Puanlarının Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişken	Boyutlar	Ders Saati	N	X	Ss	F	p
Tükenmişlik	Duygusal	0-15	81	20,5062	3,3133	,710	,547
		16-20	134	19,9851	2,7033		
		21-25	35	19,8286	2,3071		
		26,üzeri	9	20,1111	2,7131		
	Duyarsızlaştırma	0-15	81	18,0617	1,7127	2,512	,059
		16-20	134	18,2741	1,6501		
		21-25	35	18,4722	1,5210		
		26,üzeri	9	16,8889	1,3642		
	Kişisel Başarıda Azalma	0-15	81	23,2222	2,2748	,864	,460
		16-20	134	23,6148	2,1089		
		21-25	35	23,2778	1,7006		
		26,üzeri	9	22,8889	2,0883		
İş Doymu	Meslek ve Nitelik	0-15	81	12,0741	1,7873	1,564	,199
		16-20	134	11,9333	1,9208		
		21-25	35	12,2500	1,5000		
		26,üzeri	9	13,2222	1,8559		
	Mesleğin Çalışma Şartları	0-15	81	29,1728	3,7609	6,170	,000*
		16-20	134	32,6889	5,3202		
		21-25	35	35,5000	5,1685		
		26,üzeri	9	31,4444	5,6593		

	Meslek ve Sosyal İlişki	0-15	81	34,0247	3,8404	,175	,914
		16-20	134	34,3778	3,5130		
		21-25	35	34,3056	2,5502		
		26,üzeri	9	34,4444	5,5477		
	Ekonomik Şartlar	0-15	81	11,4815	2,4398	1,200	,310
		16-20	134	11,2370	2,3759		
		21-25	35	11,8056	2,1087		
		26,üzeri	9	10,3333	1,9364		
	Yönetim ve Denetim	0-15	81	14,1358	2,4122	3,174	,125
		16-20	134	14,9926	2,3830		
		21-25	35	15,1111	2,1617		
		26,üzeri	9	15,7778	1,9220		
Sosyal Gereksinim	0-15	81	11,8056	2,1087	5,215	,002*	
	16-20	134	10,3333	1,9364			
	21-25	35	14,1358	2,4122			
	26,üzeri	9	14,9926	2,3830			

Tablo 2'ye bakıldığında haftalık ders saatlerine bağlı olarak tükenmişlik ve iş doyum puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($p < 0.05$).

Yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre; katılımcıların ders saati ile tükenmişlik arasında anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Bununla beraber ders saati ile iş doyumunun alt boyutları olan mesleğin çalışma şartları ($F(3,257)=6,170$, $p < 0.05$) ve sosyal gereksinim ($F(3,257)= 5,215$, $p < 0.05$) boyutlarında anlamlı bir farkın olduğu belirlendi. Bahsi geçen anlamlılığın kaynağını bulmak amacıyla gruplar arasında Tukey Post Hoch istatistiği uygulanarak anlamlılık incelenmiştir.

Buna göre mesleğin çalışma şartları boyutunda 0-15 saat çalışanların puanlarının ($X=8,2514$) 16-20 saat çalışanların puanlarından ($X=4,6130$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Sosyal gereksinim boyutunda ise 21-25 saat çalışanların puanlarının ($X=3,2350$) 0-15 saat çalışanlardan ($X=,9867$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlendi.

Tablo 3: Katılımcıların Yaşlarına Göre Tükenmişlik ve İş Doyumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişken	Boyutlar	Yaş	N	X	Ss	F	p
Tükenmişlik	Duygusal Tükenmişlik	20-30	26	19,2692	2,55433	,966	,410
		31-40	185	20,1784	2,73177		
		41-50	44	20,4091	3,55239		
		51 ve üzeri	6	20,5000	1,29099		
	Duyarsızlaştırma	20-30	26	17,9615	1,58697	,179	,911
		31-40	185	18,2151	1,60976		
		41-50	44	18,2000	1,96098		
		51 ve üzeri	6	18,2500	,95743		
	Kişisel Başarıda Azalma	20-30	26	22,8077	2,38360	1,254	,291
		31-40	185	23,4086	1,98501		
		41-50	44	23,8000	2,46429		
		51 ve üzeri	6	23,7500	,95743		
	Meslek ve Nitelik	20-30	26	11,7692	1,58260	,313	,816
		31-40	185	12,0914	1,70444		
		41-50	44	12,1556	2,34478		
		51 ve üzeri	6	11,7500	2,98608		
Mesleğin Çalışma Şartları	20-30	26	29,8846	5,92842	1,661	,176	
	31-40	185	32,2688	5,11413			
	41-50	44	31,9111	5,58741			
	51 ve üzeri	6	30,5000	3,69685			

İş Doyumunu	Meslek ve Sosyal İlişki	20-30	26	32,9231	4,71528	2,763	,143
		31-40	185	34,3978	3,24875		
		41-50	44	34,7556	3,70599		
		51 ve üzeri	6	31,0000	5,71548		
	Ekonomik Şartlar	20-30	26	11,6923	2,96337	,528	,663
		31-40	185	11,3925	2,14142		
		41-50	44	11,1111	2,72382		
		51 ve üzeri	6	10,5000	3,41565		
	Yönetim ve Denetim	20-30	26	14,2308	2,98406	4,892	,003*
		31-40	185	15,0968	2,13118		
		41-50	44	13,9333	2,51721		
		51 ve üzeri	6	12,5000	4,12311		
	Sosyal Gereksinim	20-30	26	26,0385	4,42249	3,455	,017*
		31-40	185	27,6720	3,10796		
		41-50	44	27,6889	4,00467		
		51 ve üzeri	6	23,5000	6,85565		

Tablo 3'e bakıldığında katılımcıların yaşlarına göre tükenmişlik ve iş doyum puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Yapılan analiz sonucuna göre katılımcıların tükenmişlik puanları yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamadı. Buna karşın Tablo 3'ten de anlaşıldığı gibi, iş doyumunun alt boyutları olan yönetim ve denetim ($F(3,257)=4,892$, $p<0.05$) ile sosyal gereksinim ($F(3,257)=3,455$, $p<0.05$) boyutlarında yaş açısından anlamlı farkın olduğu belirlendi. Bu farkın kaynağını belirlemek üzere yapılan Tukey Post Hoch analizi sonuçlarına göre; 51 yaş ve üzeri katılımcıların yönetim ve denetim puanlarının ($X=4,9133$) 31-40 yaş arası katılımcıların puanlarından ($X=1,8258$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlendi ($p<0.05$). Buradan hareketle 31-40 yaş aralığındaki beden eğitimi öğretmenlerinin yönetim ve denetim iş doyumlarının 51 yaş ve üzeri öğretmenlere göre daha olumsuz olduğu ve farklılığın da buradan kaynaklandığı söylenebilir.

Bununla birlikte sosyal gereksinim boyutunda ise 20-30 yaş arasındaki katılımcıların puanlarının ($X=7,6408$) 31-40 yaş arası katılımcıların puanlarından ($X=3,3414$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, 20-30 yaş arasındaki beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal gereksinim iş doyumlarının 31-40 yaş arasındakilere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

Sonuç ve Değerlendirme

Yapılan analizler sonucunda görev yapılan okul türü değişkeni, cinsiyet ve medeni durumlarına göre beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik ve iş doyum düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($P>0,05$).

Katılımcıların haftalık ders saati ile tükenmişlik arasında anlamlı bir farkın olmadığı belirlendi. Bununla beraber ders saati ile iş doyumunun alt boyutları olan mesleğin çalışma şartları ve sosyal gereksinim boyutlarında anlamlı bir farkın olduğu belirlendi. Bu farkın kaynağını bulmak amacıyla gruplar arasında Tukey Post Hoch istatistiği uygulanarak anlamlılık incelenmiştir. Buna göre mesleğin çalışma şartları boyutunda 0-15 saat çalışanların puanlarının 16-20 saat çalışanların puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlendi. Sosyal gereksinim boyutunda ise 21-25 saat çalışanların puanlarının 0-15 saat çalışanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlendi.

Mesleğin çalışma şartları boyutunda Beden eğitimi öğretmenlerinin az derse girmeleri diğer işlerine ve spor faaliyetlerine katılımları açısından zaman kazandıracağından iş doyumlarının yüksek çıkmasının normal olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte sosyal gereksinim boyutunda ders saatinin fazla olması mesleği açısından en zevkli mesleklerin başında gelmesi sebebiyle beden eğitimi öğretmenlerini çalıştıkça derslerinden aldıkları zevk olarak düşünülmektedir.

Nitekim Girgin (2009), yaptığı araştırmada öğretmenlerin haftalık ders yükleri ile tükenmişlik arasında anlamlı farklılık saptamıştır. Bu sonuç araştırmamızı destekler niteliktedir.

Katılımcıların yaşlarına göre; tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin yaş değişkenine bağlı olarak tükenmişlik puanlarının yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamadı. Buna karşın, i doyumunun alt boyutları olan yönetim ve denetim ile sosyal gereksinim boyutlarında yaş açısından anlamlı farkın olduğu belirlendi. Bu farkın kaynağını belirlemek üzere yapılan Tukey Post Hoch analizi sonuçlarına göre; 51 yaş ve üzeri katılımcıların yönetim ve denetim puanlarının 31-40 yaş arası katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlendi. Buradan hareketle 31-40 yaşındaki beden eğitimi öğretmenlerinin yönetim ve denetim iş doyumlarının 51 yaş ve üzeri öğretmenlere göre daha olumsuz olduğu ve farklılığında buradan kaynaklandığı söylenebilir.

Bununla beraber sosyal gereksinim boyutunda ise 20-30 yaş arasındaki katılımcıların puanlarının 31-40 yaş arası katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlendi. Buna göre 20-30 yaş arasındaki beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal gereksinim iş doyumlarının 31-40 yaş arasındaki öğretmenlere göre anlamlı düzeyde fazla olduğu belirlendi.

Araştırmadan elde edilen sonuçları destekleyen benzeri sonuçlara rastlanmaktadır (Günbayı, 2001; Günbayı ve Toprak, 2010). Diğer bazı araştırmalarda ise yaşın iş doyumunu üzerinde etkisinin olmadığı saptanmıştır (Çelik, 2003; Mete, 2006; Gürbüz, 2008; Adıgüzel, Ünsal ve Karadağ, 2012; Çelik ve Baştürk, 2013).

Bu sonuca göre beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki avantajlarının bu duruma sebep olduğu, ancak bedenen yapılan bir meslek olduğu içinde her öğretmende aynı oranda iş doyumunu yaşanmayacağı, kişisel faktörlerinde etkili olmasına bağlı olarak farklılık yaşanacağı düşünülmektedir. Mesleğinin sonuna gelmiş beden eğitimi öğretmenlerinin, daha genç öğretmenlere göre rahat olmasının sebebi, tecrübenin verdiği rahatlığı da avantaj olarak kullandıkları düşünülmektedir. Ancak mesleğinin yıl olarak ortalarını yaşayan öğretmenlerde iş doyumunun azalmasının sebebi olarak, iş yoğunluğu, haftalık ders dağılımları ve kariyer yapma uğraşı içerisinde kendilerine zaman ayıramamak olarak gösterilebilir.

Sonuç olarak; yapılan araştırmada okul türü cinsiyet ve medeni durum gibi değişkenler açısından beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum ve tükenmişlik düzeyleri arasında anlam bulunmazken, haftalık ders saati ve yaş bakımından anlamlı bir sonuç elde edilmiştir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumlarının artırılması için özellikle ekonomik şartlar, mesleki sosyal ilişkiler, mesleğin çalışma şartları, mesleki nitelik, sosyal gereksinimler de iyileştirmelere gidilmesi gerekir.

Beden eğitimi ve sporun öneminden yola çıkarak beden eğitimi derslerinin önemi medya aracılığıyla her kesime ulaşacak şekilde bilgilendirilmeli, önemi kavratılmalı ve gereken maddi ve manevi destek verilmelidir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Z., Ünsal, Y., Karadağ, M. (2012). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Dış Kaynaklı İş Tatmin Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 133-155.
- Akçamete, G. S. ve Sucuoğlu, B. (2001). Öğretmenlerde Tükenmişlik, İş Doyumu ve Kişilik. Ankara, Nobel Yayınları. California: Page Publications.
- Çelik, V. (2003). Fen bilgisi ve Fizik Kimya-Biyoloji Öğretmenlerinin İş Doyumu (Kırıkkale İli Örneği). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Çelik, Z., Baştürk, R. (2013). Predicting The Occupational Job Satisfaction Levels Of Physical Education and Sport Teacher. Journal of Physical Education & Sports Science, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7(1).

- Ergin, C. (1992). Doktor ve Hemşirelerde Tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Uyarlanması. VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, 22, 25.
- Girgin, G. (2009). Öğretmenlerde Tükenmişliğe Etki Eden Faktörlerin Araştırılması. Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir, 2010, 9 (32), ASOS (Elektronik Dergi).
- Günbayı, İ. (2001). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İş Doyumu. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 1(2), 93-112.
- Günbayı, İ., Toprak, D. (2010). İlköğretim Okulu Sınıf ve Özel Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin Karşılaştırılması. İlköğretim Online, 9(1).
- Gürbüz, E. (2008). Retail Store Branding in Turkey: Its Effect on Perceived Quality, Satisfaction and Loyalty. Euromed Journal of Business, 3(3), 286-304.
- Judge, T. A., Thoresen, C. J., Bono, J. E., & Patton, G. K. (2001). The Job Satisfaction–Job Performance Relationship: A Qualitative and Quantitative Review.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (15. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Maslach, C., & Jackson, S. E. (1981). MBI: Maslach Burnout Inventory. Palo Alto, CA, 1(2), 49-78.
- Mete, F. (2006). The Creative Role of Sources of Inspiration in Clothing Design. International Journal of Clothing Science and Technology, 18(4), 278-293.
- Özkalp, E., ve Kırel, Ç. (2010). Örgütsel Davranış (4. Basım). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Robbins, S. P., Timothy, A., Judge, and Andrzej E. (2012). Zachowania W Organizacji. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Siliğ, A., Ceyhan, A. (2005). Banka Çalışanlarının Tükenmişlik Düzeyleri ile Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2, ss. 44
- Spector, P. (1997). Job Satisfaction Application, Assessment, Cause and Consequences.
- Sürgevil, O. (2006). Çalışma Hayatında Tükenmişlik Sendromu Tükenmişlikle Mücadele Teknikleri. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yavuz, C., & Bahtiyar Karadeniz, C. (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Motivasyonunun İş Tatmini Üzerine Etkisi.